

Державне агенство лісових ресурсів України
Український науково-дослідний інститут гірського лісівництва
Закарпатське відділення

Наукові рекомендації

«Розробка методики та проведення наукового супроводу з встановлення, моніторингу та виділення особливо цінних для збереження лісів, червонокнижних та зникаючих видів в ДП «Довжанське ЛМГ»

Виконавці:

К.с.-г.н. доц. каедри лісівництва УжНУ

Гербут Ф.Ф.

н.с. УкрНДІгірліс

Феннич В.С.

Мукачево 2017р.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Розділ 1. Визначення категорій особливо цінних для збереження лісів.....	4
1.1. Поняття про особливо цінні для збереження ліси (ОЦЗЛ).....	4
1.2. Характеристика категорій особливо цінних для збереження лісів.....	4
1.3. Вимоги ЛНР щодо ОЦЗЛ.....	9
Розділ 2. Особливо цінні для збереження ліси на території ДП «Довжанське лісомисливське господарство».....	11
2.1. Схема і підходи до виявлення ОЦЗ та виділення ОЦЗЛ.....	11
2.2. Визначення особливо цінних для збереження лісів і залучення зацікавлених сторін до процесу їх збереження і охорони.....	11
2.3. Структура лісів і природно-заповідного фонду підприємства.....	25
2.4. Особливо цінні для збереження ліси і їх характеристика.....	25
Розділ 3. Ведення лісового господарства в особливо цінних для збереження лісах та їх моніторинг.....	26
3.1. Загальні положення.....	26
3.2. Моніторинг особливо цінних для збереження лісів.....	27
Додаток №1.....	31
Додаток №2.....	33
Додаток №3.....	35
Додаток №4.....	37
ВИДИ МОНІТОРИНГУ.....	38
Література.....	40

Вступ

FSC™ (Forest Stewardship Council™) - Лісова опікунська рада – це міжнародна організація відповідального лісокористування. Створена представниками 25 країн у 1993 році як відповідь на загрозу глобального вирубування лісів, FSC™ розробила свій сертифікат, ухваливши який, лісові корпорації та господарства мусять дбати про відновлення лісів і збереження лісового біорізноманіття. Варто додати, що виразною ринковою тенденцією, незважаючи на теперішню кризу, є те, що європейські покупці деревини і вже готової продукції з неї шукають високоякісну сировину і товари легального походження. Одним із способів відрізнити легальну продукцію від нелегальної і є сертифікація за системою FSC™. Логотип і товарні знаки FSC™ на продукції ідентифікують сертифіковану продукцію етичного походження з лісу. Сертифіковане лісове господарство істотно відрізняється від несертифікованого. Ці ліси управляються відповідально, екологічно збалансовано і соціально вигідно.

ДП «Довжанське ЛМГ» сертифіковано за стандартом типу **Single Forest Management and Chain of Custody**, Certificate registration code **NC-FM/COC-013427**, FSC License Code **FSC-C108277**.

Збереження особливо цінних лісів як принцип ведення лісового господарства в ДП «Довжанське лісове господарство» за схемою Лісової Опікунської Ради (FSC™).

Збереження особливо цінних лісів — дев'ятий принцип ведення лісового господарства в Україні за схемою Лісової Опікунської Ради (FSC™). Ведення лісового господарства в особливо цінних для збереження лісах має сприяти підтримці або поліпшенню відповідних характеристик цих лісів. Прийняття рішення стосовно особливо цінних для збереження лісів планується з особливою обережністю, прискіпливо, враховуючи всі можливі наслідки.

Розділ 1. Визначення категорій особливо цінних для збереження лісів

1.1. Поняття про особливо цінні для збереження ліси (ОЦЗЛ)

Будь-який ліс має певну екологічну та соціальну цінність. Така цінність може полягати в наявності рідкісних видів, угруповань та біотопів, місць рекреації, або природних ресурсів, які використовуються місцевим населенням тощо. Там, де визнано, що така цінність має особливе значення або є критично важливою, ліс можна визнати особливо цінним для збереження (ОЦЗЛ).

Концепцію «особливо цінних для збереження лісів» (ОЦЗЛ) розроблено Лісовою Наглядовою Радою (ЛНР – FSCTM, Forest Stewardship CouncilTM) для використання в сертифікації ведення лісового господарства і вперше опубліковано у 1999 році.

Особливо цінні для збереження ліси — ліси, що мають одну чи більше таких ознак:

- лісові території, які містять важливі на глобальному, національному або регіональному рівнях: осередки біорізноманіття та/або великі лісові ландшафти, розташовані в межах одиниці господарювання або містять кілька таких одиниць, де життєздатним популяціям більшості, якщо не всіх аборигенних видів, властиві природні характеристики структури, поширення та чисельності;
- лісові території, що містять рідкісні екосистеми та екосистеми під загрозою зникнення, або входять до складу таких екосистем;
- лісові території, які забезпечують основні природно-захисні функції;
- лісові території, що є визначальними для задоволення основних потреб та/або для традиційної культурної ідентичності місцевих громад.

Базовою ідеєю концепції ОЦЗЛ є виявлення особливої цінності для збереження (ОЦЗ): це така цінність, що є особливо важливою і потребує охорони та сталого використання. Особливо цінними для збереження є ліси, де виявлено такі цінності, або, більш точно, лісова територія, що потребує відповідного господарювання з метою підтримання або посилення виявлених особливих цінностей. Тому виявлення таких територій є найважливішим першим кроком у розробці для них відповідного режиму господарювання.

Прикладами особливо цінних для збереження лісів є:

- ліс, що захищає водне джерело, що є єдиним у постачанні питної води для певної громади;
- невелика лісова територія, у межах якої наявна певна рідкісна екосистема або (та) група рідкісних видів;
- ліс, в якому розташована важлива археологічна пам'ятка;
- ділянка лісу (виділ, квартал, урочище), якщо вона є природним осередком видів, існування яких під загрозою;
- праліс, або ліс, якому властиві ознаки пралісу.

Не обов'язково, щоб ОЦЗЛ відповідав адміністративним чи лісогосподарським межам, він може складатися із одиниць ландшафту (урочище, лісова дача, водозбір тощо), частин його, або одного чи декількох виділів або кварталів.

Особлива цінність лісів може зростати або ж зменшуватися з часом відповідно до змін землекористування, господарчої діяльності тощо. Для того, щоб визначити, чи становлять ліси особливу цінність, яка має зберігатися (ОЦЗ), необхідно провадити відповідний моніторинг. Перевірка відповідності лісової ділянки критеріям ОЦЗЛ здійснюється раз на 5 років та після проведення будь-яких господарчих заходів на цих ділянках.

1.2. Характеристика категорій особливо цінних для збереження лісів
Відповідно до базового принципу 9 ЛНР, працівники лісового господарства повинні зберігати або посилювати відповідні ознаки чи властивості таких лісів, а також регулярно провадити моніторинг їхнього стану. Особливо цінними для збереження є ліси, в яких критично важливе значення мають одна або кілька таких ознак чи властивостей (табл. 1.1):

Таблиця 1.1 Характеристика категорій особливо цінних для збереження лісів

Визначення категорій особливо цінних для збереження лісів	Характеристика (згідно принципів та критеріїв ЛНР)
Категорія 1	Лісові території, на яких виявлено осередки біорізноманіття (наприклад, рідкісні види, ендеміки тощо), важливі на глобальному, національному або регіональному рівнях.
Категорія 2	Великі лісові ландшафти, значущі на глобальному, національному або регіональному рівнях, де життєздатним популяціям більшості, якщо не всіх аборигенних видів, властиві природні характеристики структури, поширення та чисельності. Такі ландшафти можуть бути розташовані в межах одиниці господарювання або містити кілька таких одиниць.
Категорія 3	Лісові території, що містять рідкісні екосистеми та екосистеми під загрозою зникнення, або входять до складу таких екосистем.
Категорія 4	Лісові території, що забезпечують основні природно-захисні функції в критичних ситуаціях (захист водозборів, попередження ерозії, тощо).
Категорія 5	Лісові території, що є визначальними для задоволення основних потреб місцевих громад (наприклад, засоби для існування, забезпечення здорового довкілля тощо).
Категорія 6	Лісові території, що є визначальними для традиційної культурної ідентичності місцевих громад (мають для них важливе культурне, екологічне, економічне або релігійне значення).

Кожна із 6 категорій особливо цінних для збереження лісів характеризується певними ознаками щодо виділення лісів, їх збереження та охорони.

Категорія 1: Лісові території, що є важливими осередками біорізноманіття на глобальному, національному або регіональному рівнях

Ця категорія включає території, на яких концентрація, у т.ч. сезонна, видів, указаних у Додатках 3-7 посібника «Особливо цінні для збереження ліси: визначення та господарювання» сягає або перевищує відповідні порогові значення, а також території «Державного кадастру територій та об'єктів природно-заповідного фонду» (останнього зведення).

Будь-який ліс, у якому є види, ідентифіковані як ОЦЗ, або місця, що є ключовими для тривалого виживання таких видів, буде мати статус ОЦЗЛ. Сюди зараховують також ліси із багатьма видами, що перебувають під загрозою знищення або такими, що вимирають, або з рідкісними ендемічними видами або належать до «гарячих» точок біорізноманіття. В окремих випадках, це можуть бути навіть поодинокі види, що вважаються достатньо важливими для того, щоб лісова територія мала статус ОЦЗ.

Втім, є багато лісів, які, незважаючи на наявність рідкісних видів, не матимуть статусу ОЦЗЛ, тому що концентрації цих видів не перевищують відповідних порогових значень. У таких лісах слід вести господарство згідно з чинною нормативною базою, оскільки вони не є ОЦЗЛ.

Оскільки є кілька шляхів ідентифікації цінностей, пов'язаних із біорізноманіттям, ця категорія складається із трьох під-категорій:

- * ОЦЗ 1.1. Природо-заповідні території;
- * ОЦЗ 1.2. Види, що перебувають під загрозою знищення, вимирають та ендемічні види;
- * ОЦЗ 1.3. Ключові місця тимчасової концентрації тварин.

Категорія 2: Великі лісові ландшафти, що є значущими на світовому, національному або регіональному рівнях

До лісів категорії ОЦЗ 2 належатимуть великі лісові масиви з особливим наявним рівнем видового, популяційного, та екосистемного (ландшафтного, біотопного) різноманіття, що мають ландшафтне значення для його збереження на глобальному, національному або регіональному рівнях та розташовані на землях лісового фонду. Вони можуть бути розташовані в межах одиниць господарювання або містять кілька таких одиниць, де життєздатні популяції більшості, якщо не всіх аборигенних видів, мають природну (або наближену до неї) структуру розповсюдження та чисельності. До цієї категорії ОЦЗЛ також доцільно включати ліси, що є середовищем існування субпопуляцій видів з дуже широким ареалом (наприклад, ведмідь, лось, вовк, олень) навіть незважаючи на те, що субпопуляції не можуть самі по собі бути життєздатними протягом тривалого часу.

Також сюди включають ліси, в яких на екологічні процеси й функціонування екосистем (наприклад, природні режими збурень, хід лісових сукцесій, розподіл, чисельність і співвідношення видів цілком або відносно не порушені антропогенним впливом і практично не зазнають його в сучасний період). Ліси цієї категорії можуть займати великі площі й бути менш зміненими діяльністю людини, ніж інші ліси регіону загалом.

Місця, де лісові екосистеми утворюють природним шляхом мозаїку ландшафтного рівня з іншими типами рослинності і де багато видів використовують для свого існування як лісові, так і нелісові екотопи[1], тобто там, де цінність стосується всієї мозаїки природної рослинності, а не лише лісової, теж відносять до категорії ОЦЗ 2.

Ліс, який розглядається на відповідність до ОЦЗ 2, не обов'язково має обмежуватися конкретною адміністративною чи виробничою одиницею (наприклад, адміністративним районом, лісгосподарським підприємством чи його підрозділом) через те, що у кількох суміжних адміністративних чи виробничих одиницях разом може перебувати значний великий ліс ландшафтного рівня. Окрема лісгосподарська одиниця може бути ОЦЗЛ згідно ОЦЗ 2, якщо вона цілком є значним великим лісом ландшафтного рівня або його частиною.

Категорія 3: Лісові території, що містять зникаючі, рідкісні та вразливі біотопи

Ця категорія лісів призначена для збереження рідкісних, вразливих і зникаючих лісових біотопів (оселищ). В Україні інвентаризація біотопів тільки нещодавно розпочалася, проте активно розвивається. Це пов'язано із необхідністю охорони біорізноманіття на ценотичному (екосистемному) рівні, для чого потрібно проведення класифікації екосистем та виділення рідкісних біотопів. Необхідні базові дані для цього є: велика кількість польових геоботанічних матеріалів, а також близькість трактування біотопів до типів фітоценозів, а також типів рослинності та типів лісу.

Деякі біотопи (оселища) є рідкісними внаслідок дії комплексу природних факторів, коли кліматичні або геологічні чи едафічні умови, необхідні для їх існування, мають обмежене поширення. Інші біотопи стали рідкісними внаслідок діяльності людини, зокрема, таку, як переведення окремих лісових екосистем у сільськогосподарський або інші види землекористування. Частіше за всіх саме ці біотопи опиняються під загрозою знищення.

До цього типу ОЦЗ включаються:

1. Зникаючі, рідкісні, вразливі біотопи, навіть якщо вони частково порушені;
2. Комплекси вище наведених лісових біотопів із іншими типами біотопів;
3. Природні лісові біотопи із старовіковими деревостанами;

Природні лісові біотопи, що є характерними для регіону, але не є рідкісними, вразливими або такими, що перебувають під загрозою зникнення, не мають старовікових деревостанів, не можуть належати до ОЦЗЛ цього типу.

Категорія 4: Лісові території, що виконують основні природні функції в критичних ситуаціях.

Ліси можуть бути визнаними як такі, що виконують основні природні функції в критичних ситуаціях, коли захисні функції визнано основними для них. Водоохоронні, ґрунтозахисні та

інші захисні функції тоді стають особливою цінністю. Господарювання в ОЦЗЛ 4 повинно найкращим чином сприяти виконанню ними цих цільових функцій і не повинно спричинити деградацію інших цінностей лісу та лісових екосистем в цілому.

До категорії особливо цінних для збереження лісів, що виконують основні природні функції в критичних ситуаціях (ОЦЗЛ 4), належать: захисні ліси, ліси у межах поясів зон санітарної охорони водних об'єктів та особливо захисні лісові ділянки згідно з Лісовим кодексом (2006) та „Порядком поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок”(2007). Метою ведення лісового господарства в захисних лісах є забезпечення ефективного виконання ними середовищезахисних функцій.

Ліси, в яких потенційно наявні ОЦЗ 4:

1. Ліси, які є ключовими для захисту водозборів і водних об'єктів;
2. Ліси, які є ключовими для захисту джерел питної води;
3. Ліси, ключові для захисту від ерозії (протиерозійні ліси);
4. Ліси, ключові для захисту сільськогосподарських угідь;
5. Ліси, ключові для захисту інженерних комунікацій;
6. Ліси, що є перешкодами для поширення пожеж;
7. Ліси навколо карстових утворень та інших типів природних підземних порожнин.

Категорія 5: Лісові території, необхідні для забезпечення основних потреб місцевих громад

Ліси, деревні та недеревні продукти котрих місцеві жителі використовують, задовольняючи свої основні потреби, можуть бути визнаними як такі, що мають особливу для збереження цінність соціального типу. Такою цінністю можуть бути їжа, питна вода, будівельні матеріали чи сировина для ремесел, паливо тощо, а також суттєвий та незамінний дохід, який місцеві громади отримують, використовуючи лісові ресурси. Втім, у ОЦЗЛ 5 забороняється надмірне та виснажливе використання лісових ресурсів, навіть якщо громади в даний час економічно залежать від лісу. Забороняється також інтенсивне ведення традиційних лісових промислів (мисливство, рибальство, бортництво тощо), якщо це може спричинити виснаження інших лісових ресурсів та деградацію лісових екосистем в цілому.

Статус ОЦЗЛ 5 не можуть отримати:

1. Ліси, ресурси котрих є корисними для місцевого населення, але не є основними (наприклад, вони займають невелику частку (до 20%) в задоволенні основних потреб місцевих громад);
2. Ліси, ресурсам котрих у громаді є повноцінний заміник чи альтернативне джерело (наприклад, альтернативою дровам є природний газ, а гірській річці – артезіанська свердловина);
3. Ліси, інтенсивне використання ресурсів яких загрожує збереженню інших цінностей лісу (наприклад, заготівля лікарських рослин, котрі є рідкісними видами для даної території, може стати загрозою для цих видів і причиною їх зникнення. Це ж стосується полювання на рідкісних та мисливських тварин та браконьєрства).
4. Ліси, ресурси яких використовуються місцевим населенням з метою рекреації, мисливства, любительського збирання грибів, використання мінеральних джерел, спортивного рибальства тощо.

Ліси, в котрих потенційно є ОЦЗ 5 :

1. Ліси, в яких є основне або єдине джерело, звідки місцева громада отримує питну воду;
2. Ліси, в яких є основне або єдине джерело, звідки місцева громада отримує воду для побутових потреб (прання, поїння худоби тощо);
3. Ліси, які є основним або єдиним місцем зростання грибів, ягід тощо, які місцеве населення збирає для власних потреб або продажу з метою отримання доходу, котрий є основним джерелом задоволення потреб членів громади;
4. Ліси, які є основним або єдиним доступним для громади джерелом палива.

Соціальна цінність лісів може зростати або ж зменшуватися з плином часу відповідно до змін у потребах місцевих громад: наприклад, розвиток місцевої інфраструктури та

зростання добробуту громадян може послабити їхню залежність від лісових ресурсів. У цьому випадку лісові ресурси, які раніше були єдиним джерелом для задоволення їхніх основних потреб, стануть незначущими у веденні їхнього господарства. І навпаки. Для того, щоби визначити, чи становлять ліси соціальну цінність, варту збереження (ОЦЗ 5), необхідно з'ясувати, чи є потреба, яку місцеве населення задовольняє продуктами з лісу, для нього основною.

Категорія 6: Лісові території, необхідні для збереження традиційної культурної автентичності місцевих громад

Ліси не лише забезпечують існування та виживання місцевого населення. Вони також відіграють ключову роль у збереженні культурної та релігійної самобутності місцевих громад та соціальних груп, становлять історичну, культурну, релігійну та традиційну цінність. Згідно з вимогами лісової сертифікації за схемою FSC, до лісів або окремих лісових ділянок, у котрих потенційно наявні ОЦЗ 6, належать:

1. Ліси, в котрих є місця (зони, осередки), пов'язані з релігійними цінностями та традиціями (наприклад, місця поклоніння та справляння культу, зокрема, місця Богоявлення у християн, святі джерела, іудейські, мусульманські та караїмські святині, язичницькі капища та інше), монастирські землі та штучні культові підземелля, зокрема печери святих, катакомби, каплиці, цвинтарі, захоронення, місцевості, де тривалий час проживають у добровільній ізоляції культурно-релігійні групи (наприклад, монахи, старообрядці, тощо);

2. Ліси, на території котрих розташовані об'єкти історичного минулого, об'єкти котрі викликають відповідні історичні асоціації та об'єкти, з котрими пов'язані давні історії чи пов'язані з певною етнічною групою (археологічні пам'ятки, статуї, мегаліти, городища, місця боїв, місця масових розстрілів, місця концтаборів, партизанських таборів, замки, палаци, фортифікаційні споруди чи їх руїни, фольклорна специфіка – перекази, легенди – те, що сприяє масовому туризму та, відповідно, виходу регіону з депресивного стану, місцевості описані класиками мистецтва та літератури – ліси, описані у творах відомих літераторів, партизанські ліси, місця з криївками УПА, Довбушеві скелі, скелі кохання);

3. Ліси, чий ресурси використовуються громадою традиційно завдяки естетичній або дозвільно-рекреаційній цінності цих лісів (місця проведення фестивалів, ярмарків, свят, лісових шкіл тощо);

4. Ліси, в котрих побутують етнографічні назви об'єктів та місцевостей, що пов'язані з культурними та культурно-побутовими особливостями життєдіяльності конкретної громади (Святий ліс, Чорний ліс, Боже дерево), а також ліси, пов'язані з фольклорною спадщиною (перекази, легенди, місцевості, описані класиками мистецтва та літератури).

Для того щоб з'ясувати, чи має ліс особливу або ключову цінність для традиційної, релігійної та культурної ідентичності місцевих громад, потрібно чітко визначитися, що означатиме «ключовий» у різних соціальних контекстах України. Ключову цінність для традиційно-історичної, релігійної або культурної ідентичності (самобутності) певних груп населення, представляють ліси, існування яких істотно впливає на традиційний спосіб життя та поведінку членів конкретної громади, мають особливе релігійне, культурне, естетичне та історичне значення. Існування цих ділянок є невід'ємною частиною місцевої культури та історії. Такими цінностями можуть бути:

1. Унікальність та незамінна культурна цінність лісової території для місцевого населення (наприклад, місця, де здійснюється естетична та дозвільно естетична діяльність – лісові школи, туризм, мистецькі заходи та традиційні фестивалі, ярмарки, зустрічі, свята);

2. Релігійна цінність лісової території для місцевого населення (наприклад, місця релігійного паломництва, а також місцевості добровільної ізоляції – напр., монахів, старообрядців – якщо це не суперечить Критерію 1.5 ЛНР);

3. Традиційно-історична цінність для мешканців громади (наприклад, хрести, статуї, мегаліти, городища, замки).

Індикатором, який свідчить про ключове культурно-релігійне значення лісу для громади є: зміна у традиційній місцевій культурі та поведінці представників місцевих громад у випадку змін на лісовій території (наприклад: ослаблення, згасання та втрата традицій,

пов'язаних з місцями поклоніння та справляння релігійного культу). Індикатором, який свідчить про ключове культурне значення лісу для громади є: зменшення кількості та відвідувачів культурних заходів та заходів дозвоільно-рекреаційної діяльності (наприклад, фестивалів, ярмарків, зустрічей, свят, шкільних, туристичних, митецьких заходів); Індикатором, який свідчить про ключове традиційно-історичне значення лісу для громади є: погіршення стану історичних об'єктів (об'єкти, що є свідченням військово-визвольної боротьби – криївки УПА, військовими діями – лінія Арпада, історичні пам'ятки, замки, городища тощо).

1.3. Вимоги ЛНР щодо ОЦЗЛ

Згідно з Принципом 9 Принципів і Критеріїв ЛНР (FSC), від працівників лісового господарства вимагається:

- виявляти особливі цінності для збереження (ОЦЗ), що трапляються в лісах в межах окремих одиниць господарювання;
- господарювати в них з метою збереження або підвищення встановлених цінностей;
- відстежувати стан встановлених цінностей та результати господарювання.

При сертифікації за схемою ЛНР (FSC) встановлено чотири вимоги (критерії) до Принципу 9 «Збереження особливо цінних лісів», які охоплюють ідентифікацію, консультації, планування ведення господарства та моніторинг ОЦЗЛ (Табл. 1.2).

Таблиця 1.2. Принцип 9 ЛНР (FSC) і його критерії

№ критерію	Критерій
	Принцип 9 Збереження особливо цінних лісів. Ведення лісового господарства в особливо цінних для збереження лісах повинно сприяти підтримці або покращенню відповідних характеристик цих лісів. Прийняття рішення стосовно лісів, які мають високу природоохоронну цінність, повинно плануватися з особливою обережністю, прискіпливо враховуючи усі можливі наслідки.
9.1	<i>Дослідження на предмет наявності ознак особливо цінних для збереження лісів повинні проводитися відповідно до масштабу й інтенсивності ведення лісового господарства.</i> Метою цього критерію є забезпечення виявлення будь яких особливих або ключових цінностей (тобто ОЦЗ), наявних в межах лісогосподарської одиниці. Виявлені ліси, цінність (тобто ОЦЗ) яких слід зберігати та підвищувати, слід нанести на окрему карту.
9.2	<i>У рамках консультативної частини сертифікаційного процесу, особлива увага повинна приділятися відповідним ознакам цих лісів і можливості їхньої підтримки надалі.</i> Цей критерій вимагає від спеціалістів лісового господарства консультацій із зацікавленими сторонами (науковцями, НУО, місцевими та релігійними громадами, представниками влади, бізнесу, тощо) щодо виявлення ознак і виділення особливо цінних для збереження лісів та щодо визначення заходів з їх збереження.
9.3	<i>План лісогосподарських заходів повинен включати заходи щодо підтримки або поліпшення відповідних цінних ознак таких лісів. Такі заходи варто планувати з особливою обережністю, ретельно, з огляду на можливі наслідки. Ці заходи повинні бути перераховані в короткому плані лісогосподарських заходів, доступному для громадськості.</i> Цей критерій уточнює загальну мету ведення господарства в ОЦЗЛ – збереження або збільшення ОЦЗ, а також забезпечує зацікавлені сторони інформацією щодо запропонованого режиму господарювання в ОЦЗЛ.
9.4	<i>Для оцінки ефективності заходів, спрямованих на підтримку чи поліпшення</i>

	<i>ознак особливо цінних для збереження лісів повинен проводитися щорічний моніторинг.</i> Моніторинг складається з двох частин: - щорічне визначення стану особливо цінних для збереження лісів; - оцінка ефективності поведених в цих лісах лісогосподарських заходів.
--	---

Треба особливо наголосити, що визнання лісу (або його частини) ОЦЗЛ зовсім не означає автоматичного припинення господарських заходів, навіть таких, як рубки головного користування. Проте, це означає, що господарська діяльність має плануватися і виконуватися таким чином, щоб гарантувати збереження або примноження цих цінностей.

Розділ 2. Особливо цінні для збереження ліси на території ДП «Довжанське лісомисливське господарство»

2.1. Схема і підходи до виявлення ОЦЗ та виділення ОЦЗЛ

Виявлення ОЦЗ у межах лісової території здійснено у два етапи. Першим етапом була попередня оцінка, яка відразу виключила усі ті лісові території, які очевидно не мають ОЦЗ, та визначила ліси, які потенційно їх мають.

Попередня оцінка проведена працівниками ДП «Довжанське лісомисливське господарство» шляхом аналізу наявної інформації (в т.ч. матеріалів лісовпорядкування, картографічних матеріалів, зокрема планів насаджень) щодо лісових територій ДП «Довжанське лісомисливське господарство». Попередній аналіз не вимагав використання складних даних або спеціальних досліджень.

Другим етапом є повна оцінка. Ця оцінка здійснена для лісових територій, що потенційно мають ОЦЗ, з метою чіткого встановлення на них однієї чи кількох ОЦЗ. На цьому етапі ідентифікація ОЦЗ відбувається за фактом перевищення відповідного порогового значення. Порогові значення, залежно від категорій, виражаються кількістю рідкісних видів, мінімальним розміром території, ступенем важливості функцій лісу, тощо.

Там, де попередня оцінка визначила, що ОЦЗ є потенційно наявними, працівниками ДП «Довжанське лісомисливське господарство» проведено повну оцінку на предмет наявності чи відсутності ОЦЗ. Процес повної оцінки потребував певних зусиль і витрат для проведення додаткових досліджень, а також залучення експертів УкрНДІгірліс та УжНУ із питань біології, лісівництва, екології, зоології та інших галузей наук та консультацій із місцевим населенням. Ці заходи здійснено упродовж 2016-2017 рр.

2.2. Визначення особливо цінних для збереження лісів і залучення зацікавлених сторін до процесу їх збереження і охорони

Працівниками ДП «Довжанське лісомисливське господарство» разом з експертами УкрНДІгірліс та УжНУ здійснено оцінку особливо цінних для збереження лісів на території всіх лісництв підприємства шляхом двоетапного попереднього їх виділення та ідентифікації ділянок при натурному обстеженні.

Здійснено опис кожної категорії ОЦЗ та її означення, наведено загальну характеристику лісів та пояснено їх важливість. Всі ділянки особливо цінних для збереження лісів нанесено на карти лісових насаджень лісництв у масштабі 1 : 25 000. У майбутньому, коли будуть виготовлені електронні карти лісництв за допомогою ГІС-технологій, характеристики ділянок будуть занесені в електронну базу даних і виділені на електронних картах.

Для визначення особливо цінних для збереження лісів наказом директора ДП «Довжанське ЛМГ» від 30 січня 2017 року за № 4/1 була створена робоча група та заключені договори з науковцями науководослідних установ на предмет вивчення та виділення особливо цінних лісових формацій, які мають важливе значення для збереження біорізноманіття та культурної спадщини регіону розташування державного підприємства.

Результати виділення ділянок особливо цінних для збереження лісів з їх характеристиками представлені сільським громадам, районній владі.

Проведено роз'яснювальну роботу серед місцевих верств населення (у школах, шкільних лісництвах, на зібраннях громад) щодо необхідності збереження цих лісів і залучення громад до їх охорони. У результаті проведених дискусій список особливо цінних для збереження лісів з їх характеристик представлений громадам, заручено їх підтримка, і таким чином громадськість залучено до процесу збереження лісів.

При цьому наголошено, що процес сертифікації лісів і збереження особливо цінних для збереження лісів є постійно діючим процесом за участю як фахівців, так і всіх зацікавлених сторін.

Рекомендується виробництву заключити договори з науковими установами на предмет більш глибокого вивчення ОЦЗ, по результатах досліджень будуть видані спеціальні брошури,

наведені характеристики особливо цінних для збереження лісів всіх структурних підрозділів ДП «Мукачівське лісове господарство», карти їх розміщення і вказані особливості охорони і збереження кожного об'єкту. Ці видання будуть поширені серед органів влади, фахівців, місцевого населення, школярів і студентів.

Перелік репрезентивних ділянок лісових екосистем, виділених на території

ДП "Довжанське лісомисливське господарство"

ОЦЗЛ1: Лісові території, що є важливими осередками біорізноманіття на глобальному, національному або регіональних рівнях.

Таблиця 1.1

**Території та об'єкти природо - заповідного фонду по ДП "Довжанське ЛМГ"
станом на 01.01.2017р.**

№ п/п	Назва територ. Та об'єкту ПЗФ	Площа,га	Дата створення	Місце знаходження, район,підпр., л-во,кварт.	Коротко характеристика	Лісові підпр. у віданні яких знаход. теретор.або об'єкт ПЗФ	Рішення відповідних органів про створ. тереторій та об'єктів ПЗФ
Загальнодержавного призначення							
1	Заказник зоологічний «Річанський»	2408,0	25.08.1998р.	Іршавський р-н ДП"ДвжанськеЛМГ" Річанське л-во,кв.16- 20;25-27;30- 35;частково 11(виділи 10-15)	З метою охорони і збільшення чисельності рідкісних та цінних видів тварин:благородний олень,козуля,кабан,бурий ведмідь і інші	ДП"Довжанс ьке ЛМГ	Постанова ради міністрів УРСР від 26.12.1985 року №451
Місцевого значення							
1	Заказник іхтіологічний «Ріка»	394,0	25.08.1998р.	Іршавський р-н ДП"Довжанське ЛМГ" Річанське л- во,кв.28;29.	З метою охорони та збереження ділянки р.Ріки,яка є місцем нересту струмкової форелі-цінного виду риби	ДП"Довжанс ьке ЛМГ"	Облвиконком від 23.10.1984р №253
2	Гідрологічна пам'ятка природне озеро	0,97	25.08.1998р.	Іршавський р-н ДП"Довжанське ЛМГ" Лисичівське	З метою охорони та збереження озера,яке має естетичне значення,місце	ДП"Довжанс ьке ЛМГ	Облвиконком від 23.10.1984р

	"Репинне"			л-во кв.17 вид.3	відпочинку туристів		№253
3	Зоологічний заказник «Гать»	75,0	23.10.1984р	Іршавський р-н ДП“Довжанське ЛМГ” Загатське л-во кв.2 вид.1,3,4,7,10-13	Розведення рудих лісових мурах родини Форміка та території зоологічного заказника місцевого значення «Гат»	ДП“Довжанське ЛМГ	Облвиконком від 23.10.1984р №253
4	Ботанічна пам'ятка природи «Берека європейська»	16,7	23.10.1984р	Іршавський р-н ДП“Довжанське ЛМГ” Загатське л-во кв.12. вид.19 кв.13 вид. 9,10	Забезпечення режиму охорони рідкісного виду береки європейської, екземпляри якої зростають на території ботанічної пам'ятки природи місцевого значення “Берека європейська”	ДП“Довжанське ЛМГ	Облвиконком від 23.10.1984р №253
Всього		486,67					
РАЗОМ:		2894,67					

Види, що перебувають під загрозою знищення, вимирають та ендемічні види

№	Назва виду	Де знайдений (лісництво, кв., виділ)	Заходи з охорони
1	<i>Підсніжник білосніжний</i>	Лисичівське лісництво кв.21 вид.72	Охорона лісу від браконьєрства
		Річанське лісництво кв.16	Охорона лісу від браконьєрства
		Довжанське лісництво кв 20	Охорона лісу від браконьєрства
		Білківське лісництво кв.2 вид 6; кв.3 вид.23; кв.5 вид.32; кв.6 вид.37; кв.8 вид.36; кв.11 вид.15; кв.14 вид. 50.	Охорона лісу від браконьєрства
2	<i>Білоцвіт весняний</i>	Лисичівське лісництво кв.9 вид 36.	Охорона лісу від браконьєрства
		Річанське лісництво кв.21	Охорона лісу від браконьєрства
		Довжанське лісництво кв.22	Охорона лісу від браконьєрства
		Білківське лісництво кв. 14. вид.19;	Охорона лісу від браконьєрства
		Загатське лісництво кв.6, 11,12,14,16.	Охорона лісу від браконьєрства
		Великодільське лісництво кв. 14; кв.26 вид. 28.	
3	<i>Цибуля ведмежа</i>	Лисичівське лісництво квартал 31 виділ 1,2,3,5. квартал 17; квартал 49 виділ 28,27	Охорона лісу від браконьєрства
4	<i>Вязіль стрункий</i>	Лисичівське лісництво кв.24 вид.36	Охорона лісу від браконьєрства
5	<i>Дзвоники карпатські</i>	Білківське лісництво кв.3 вид.14; кв.5 вид.28;	Охорона лісу від браконьєрства
6	<i>Беладонна звичайна</i>	Білківське лісництво кв.4 вид.36; кв.3 вид.14; кв.14 вид.56,58; кв.12 вид.8.	Охорона лісу від браконьєрства
		Лисичівське лісництво кв.22 вид.24.	Охорона лісу від браконьєрства

		Довжанське лісництво кв. 11,19,20.	Охорона лісу від браконьєрства
		Загатське лісництво кв.8,кв.9,кв.13,кв.18.	Охорона лісу від браконьєрства
7	Шафран	Довжанське лісництво кв.16.вид.25,24,17.	Охорона лісу від браконьєрства
		Загатське лісництво кв. 25,26,12,22.	Охорона лісу від браконьєрства
8	Верес звичайний	Великодільське лісництво кв.19.вид.25	Охорона лісу від браконьєрства
9	Пізньоцвіт осінній	Великодільське лісництво кв.19.вид.25	Охорона лісу від браконьєрства
10	Волошка карпатська	Лисичівське лісництво кв.28 вид.27.	Охорона лісу від браконьєрства
Червонокнижні види тварин			
№	Назва виду	Де знайдений (лісництво, кв., виділ)	Заходи з охорони
1	Саламандра плямиста	Лисичівське лісництво кв.1,16,30.	Охорона лісу від браконьєрства
		Річанське лісництво кв.1,2,3,15.	Охорона лісу від браконьєрства
		Довжанське лісництво кв 16,19,12,11.	Охорона лісу від браконьєрства
		Білківське лісництво кв.4 вид 9,25; кв.3 вид.6; кв.5 вид.16,18,32; кв.6 вид.18,28.	Охорона лісу від браконьєрства
		Великодільське лісництво кв.14 вид.26,27,28.	Охорона лісу від браконьєрства
		Загатське лісництво кв.8,9,14,15,16.	Охорона лісу від браконьєрства
2	Кіт лісовий	Лисичівське лісництво кв.3.	Охорона лісу від браконьєрства
		Річанське лісництво кв.3,16,10,38.	Охорона лісу від браконьєрства
		Довжанське лісництво кв.16	Охорона лісу від браконьєрства
		Білківське лісництво кв. 6. вид.19;	Охорона лісу від браконьєрства
		Загатське лісництво кв.8, 13,12,17,20.	Охорона лісу від браконьєрства
		Великодільське лісництво кв. 1,4.	

3	Полоз лісовий	Лисичівське лісництво кв. 24.	Охорона лісу від браконьєрства
		Білківське лісництво кв.4 вид. 41; кв.7 вид.8; кв.9 вид.8; кв.10 вид.7; кв.11 вид.18; кв.14 вид.55; кв.4 вид.5.	Охорона лісу від браконьєрства
		Довжанське лісництво кв. 16.	Охорона лісу від браконьєрства
		Великодільське лісництво кв. 2,3,7,8,9,16.	Охорона лісу від браконьєрства
		Загатське лісництво кв.18,20.	Охорона лісу від браконьєрства
4	Жаба прудка	Лисичівське лісництво кв.15,30.	Охорона лісу від браконьєрства
		Білківське лісництво кв.4 вид.5; кв.3 вид.21; кв.3 вид.33; кв.7 вид.6; кв.8 вид.9; кв.9 вид.23; кв.12 вид.35; кв.17 вид.9.	Охорона лісу від браконьєрства
		Довжанське лісництво кв.16,5,19.	Охорона лісу від браконьєрства
		Загатське лісництво кв.6 вид.21; кв.8 вид.19,21; кв.11 вид.22.	Охорона лісу від браконьєрства
5	Сова двохвоста	Білківське лісництво кв.2 вид.23; кв.5 вид.38;	Охорона лісу від браконьєрства
		Великодільське лісництво кв.2,3,7,8,9,16.	Охорона лісу від браконьєрства
6	Рись звичайна	Річанське лісництво кв.16,22,15.	Охорона лісу від браконьєрства
		Лисичівське лісництво кв.3.	Охорона лісу від браконьєрства
		Довжанське лісництво кв. 21.	Охорона лісу від браконьєрства
7	Тритон карпатський	Лисичівське лісництво кв.9.	Охорона лісу від браконьєрства
		Великодільське лісництво кв.2,3,7,8,9,16.	Охорона лісу від браконьєрства
		Загатське лісництво кв.8,9.	Охорона лісу від браконьєрства

8	Лелека чорний	Великодільське лісництво кв.1,4.	Охорона лісу від браконьєрства
		Загатське лісництво кв.8 вид. 21.	Охорона лісу від браконьєрства
9	Харіус європейський	Лисичівське лісництво кв.10,15.	Охорона лісу від браконьєрства
10	Дятел білоспинний	Лисичівське лісництво кв.29,19..	Охорона лісу від браконьєрства
		Довжанське лісництво кв.16,15,14,19,20	Охорона лісу від браконьєрства
		Річанське лісництво кв. 38.	Охорона лісу від браконьєрства
11	Жук-олень	Лисичівське лісництво кв.8.	Охорона лісу від браконьєрства
		Довжанське лісництво кв.16,11,12.	Охорона лісу від браконьєрства
		Загатське лісництво кв.2,3,27,6,7,10,11,14,15.	Охорона лісу від браконьєрства
12	Джміль глинистий	Лисичівське лісництво кв.28.	Охорона лісу від браконьєрства
		Довжанське лісництво кв.16,5,6.	Охорона лісу від браконьєрства
13	Вусач великий дубовий	Лисичівське лісництво кв.2,3.	Охорона лісу від браконьєрства
		Довжанське лісництво кв.16.	Охорона лісу від браконьєрства
		Загатське лісництво кв.1-7,10,11,14,15,13,27.	Охорона лісу від браконьєрства
14	Видра річкова	Лисичівське лісництво кв.22	Охорона лісу від браконьєрства
		Річанське лісництво кв. 22,20.	Охорона лісу від браконьєрства
15	Голуб-синяк	Лисичівське лісництво кв.24	Охорона лісу від браконьєрства
		Довжанське лісництво кв.16,11,12,20,21.	Охорона лісу від браконьєрства
16	Кажан	Річанське лісництво кв. 38.	Охорона лісу від браконьєрства
17	Мінога українська	Річанське лісництво кв. 22,23.	Охорона лісу від браконьєрства
18	Жовна зелена	Річанське лісництво кв. 38.	Охорона лісу від браконьєрства
19	Підорлик малий	Загатське лісництво кв.1-5,10-13,27; кв.8 вид.21.	Охорона лісу від браконьєрства

Таблиця 1. 3

Ключові місця тимчасової концентрації тварин

Лісництво	Квартали	Площа,га
1	2	3
Лисичівське	1,2,5,9,10,13,17,18,20.	1658
Річанське	36-38	387
Довжанське	3/1,4/1,8/1,25,28,29	806
Білківське	1-4,15-17	1226

*Ключові місця тимчасової концентрації тварин (відтворюючі ділянки) , взяті під охорону та затверджені наказом по підприємству за №28 від 24.05.2016р.

ОЦЗЛ2: Великих лісових ландшафтів, що є значущими на світовому, національному або регіональному рівнях на території ДП «Довжанське ЛМГ» немає в зв'язку з специфікою розташування території державного підприємства.

Таблиця 3.1

ОЦЗЛ3: Лісові території, що містять зникаючі, рідкісні та вразливі біоти

Лісництво	Квартал, виділ	Площа, га	Породний склад	Вік	Примітка
Лисичівське	27/21	10,0	10Бкл	120	Високопродуктивні букові деревостани
Лисичівське	1/12	3,8	7Бкл(90)3Бкл(60)	90	Підстилка вкрита мохом і чорницею
Річанське	23/6	15,0	10Бкл	80	Високопродуктивні букові деревостани
Річанське	4/7	16,3	7Бк2Ялє1Дгл	75	Високопродуктивні букові деревостани
Довжанське	12/30	7,3	10Бкл	50	Єталонні деревостани бука лісового
Довжанське	12/32	1,9	9Мє1Бк+Яцб	20	Високопродуктивне модринове насадження
Довжанське	1/26	17,7	6Бкл(190)4Бкл(80)	190 80	Генетичні резервати
Довжанське	2/1	11	6Бкл(190)4Бкл(80)	190 80	Генетичні резервати
Довжанське	2/2	5,7	10Бкл	70	Генетичні резервати
Довжанське	2/3	3,3	10Бкл+Ялє	100	Генетичні резервати
Довжанське	2/4	3,7	10Бкл	160	Генетичні резервати
Довжанське	8/1	48,5	6Бкл(180)4Бкл(80)	180 80	Генетичні резервати
Довжанське	3/1	45,7	7Бкл(190)3Бкл(80)	190 80	Генетичні резервати
Довжанське	4/1	97,0	6Бкл(190)4Бкл(80)	190 80	Генетичні резервати
Загатське	7/4	6,0	10Бкл+Дс+Чш+Ялє	95	Високопродуктивні букові деревостани
Великодільське	18/26	7,0	10Бкл	110	Високопродуктивні букові деревостани
Всього		299,9			

Таблиця 3.2

Природні лісові біотопи із старовіковими деревостани

Лісництво	Квартал/виділ	Площа	Породний склад	Вік	Примітка
Довжанське	1/26	17,7	6Бкл(190)4Бкл(80)	190 80	Генетичні резервати
Довжанське	2/1	11	6Бкл(190)4Бкл(80)	190 80	Генетичні резервати
Довжанське	2/2	5,7	10Бкл	70	Генетичні резервати
Довжанське	2/3	3,3	10Бкл+Яле	100	Генетичні резервати
Довжанське	2/4	3,7	10Бкл	160	Генетичні резервати
Довжанське	8/1	48,5	6Бкл(180)4Бкл(80)	180 80	Генетичні резервати
Всього		89,9			

ОЦЗЛ4: Лісові території, що виконують основні природні функції в критичних ситуаціях

Таблиця 4.1

Ліси у межах поясів зон санітарної охорони водних об'єктів

Лісництво	Квартал, виділ	Площа, га	Породний склад	Вік	Примітка
Лисичівське	25/1	0,3	8Бкл2Гз+Яле+Клг	68	Берегозахисні ділянки
Лисичівське	25/2	3,6	9Бкл1Яле+Яз+Яв	71	Берегозахисні ділянки
Лисичівське	25/7	10,5	5Бкл2Бкл1Яв1Яз1Яле	66	Берегозахисні ділянки
Лисичівське	25/9	10,7	7Бкл2Яле1Яв+Яз	71	Берегозахисні ділянки
Лисичівське	25/10	8,7	6Бкл2Яле1Яв1Бкл+Яз	66	Берегозахисні

					ділянки
Лисичівське	25/11	1,2	4Яв3Бкл2Взш1Бкл+Яз+Яле	16	Берегозахисні ділянки
Лисичівське	25/12	2,0	5Бкл3Яв2Яз+Взш+Врб	22	Берегозахисні ділянки
Лисичівське	25/13	2,1	5Бкл2Яв2Врб1Взш	19	Берегозахисні ділянки
Лисичівське	25/14	1,8	8Яле2Яв+Бкл	60	Берегозахисні ділянки
Лисичівське	25/15	1,3	8Бкл1Яз1Яле+Яв	71	Берегозахисні ділянки
Річанське	14/1	0,6	9Бкл1Яв	61	Берегозахисні ділянки
Річанське	14/3	15,3	10Бкл+Яле+Бп	84	Берегозахисні ділянки
Річанське	14/5	0,4	10Яле+Бкл	29	Берегозахисні ділянки
Річанське	14/6	2,1	10Бкл	81	Берегозахисні ділянки
Річанське	14/9	49,0	10Бкл+Бп	81	Берегозахисні ділянки
Річанське	14/10	71,8	10Бкл+Яле+Бп	81	Берегозахисні ділянки
Річанське	14/11	29,0	8Бкл2Бп	86	Берегозахисні ділянки
Річанське	15/1	20,3	10Бкл+Яле+Яз+Бп	76	Берегозахисні ділянки
Річанське	15/4	1,3	8Бкл2Яле	76	Берегозахисні ділянки
Річанське	15/7	27,0	10Бкл+Яле+Яз+Бп	81	Берегозахисні ділянки
Річанське	15/8	57,4	10Бкл+Мде+Яле+Яв+Бп	86	Берегозахисні

					ділянки
Річанське	15/10	0,8	10Бп+Бкл+Гз	31	Берегозахисні ділянки
Річанське	15/11	2,0	7Бкл2Ялє1Бп	66	Берегозахисні ділянки
Річанське	15/13	28,0	10Бкл+Ялє+Бп	86	Берегозахисні ділянки
Річанське	15/14	20,5	10Бкл+Ялє+Бп	86	Берегозахисні ділянки
Річанське	15/17	0,8	8Ялє2Бкл+Бп	66	Берегозахисні ділянки
Річанське	15/18	13,8	10Бкл+Бп+Гз	76	Берегозахисні ділянки
Річанське	15/20	8,2	6Бп2Гз2Бкл+Дз	41	Берегозахисні ділянки
Річанське	15/23	1,2	10Яз+Бкл+Гз	58	Берегозахисні ділянки
Річанське	15/24	16,5	9Бкл1Ялє+Яв+Бп	86	Берегозахисні ділянки
Довжанське	6/1	1,5	8Дчр2Бкл	36	Берегозахисні ділянки
Довжанське	6/2	9,8	9Бкл1Дс	56	Берегозахисні ділянки
Довжанське	6/3	3,2	10Бкл+Ялє+Дс	33	Берегозахисні ділянки
Довжанське	6/4	3,1	10Бкл	116	Берегозахисні ділянки
Довжанське	6/5	8,8	10Бкл	131	Берегозахисні ділянки
Довжанське	6/6	4,0	9Бкл1Дс+Яз+Яв+Чш+Взш	56	Берегозахисні ділянки
Довжанське	6/7	4,7	10Бкл+Яв	136	Берегозахисні ділянки

Великодільське	1/2	4,8	5Бкл2Яв2Яле1Яз+Бп	27	Берегозахисні ділянки
Великодільське	1/3	4,6	5Бкл2Яз1Яле2Яв	28	Берегозахисні ділянки
Великодільське	1/4	6,5	6Бкл2Яз1Яв1Дс	38	Берегозахисні ділянки
Великодільське	1/5	8,2	6Бкл2Яв1Яле1Яз	31	Берегозахисні ділянки
Великодільське	1/6	5,0	7Бкл2Яв1Яз+Чш	38	Берегозахисні ділянки
Великодільське	1/7	7,1	8Бкл1Бкл1Яв+Дс	41	Берегозахисні ділянки
Великодільське	1/8	2,4	8Бкл1Яв1Яле+Яз	56	Берегозахисні ділянки
Великодільське	1/10	3,5	6Бкл3Бкл1Яле	116-76	Берегозахисні ділянки
Великодільське	1/13	5,5	5Бкл3Яле1Яв1Бп	35	Берегозахисні ділянки
Великодільське	1/14	3,6	5Бкл2Яз1Яле2Яв	28	Берегозахисні ділянки
Великодільське	1/15	7,3	5Бкл1Дс2Яв1Яле1Яз	41	Берегозахисні ділянки
Великодільське	1/16	8,0	8Бкл1Дс1Яв	56	Берегозахисні ділянки
Великодільське	1/17	3,0	6Бкл2Яв2Яле+Дс	36	Берегозахисні ділянки
Великодільське	1/18	6,8	8Бкл1Яв1Дс	56	Берегозахисні ділянки
Великодільське	1/19	9,4	9Бкл1Яв+Яле	66	Берегозахисні ділянки
Великодільське	1/20	3,0	6Бкл1Яв1Яз2Бп+Врл+Яле	30	Берегозахисні ділянки
Великодільське	2/2	8,0	5Бкл5Бкл	236-76	Берегозахисні ділянки
Загатське	11/1	5,0	8Бкл2Дз	106	Берегозахисні ділянки
Загатське	11/2	7,1	8Дз2Бкл	116	Берегозахисні ділянки
Загатське	11/6	5,2	8Дз2Бкл+Гз+Влч+Яле	121	Берегозахисні ділянки
Загатське	11/7	4,6	8Яле2Бкл+Дс	68	Берегозахисні ділянки
Загатське	11/8	1,6	4Дс2Яв2Гз1Чш1Яз+Бп+Влч	13	Берегозахисні ділянки
Загатське	11/9	0,7	10Дс+Сз+Яле	126	Берегозахисні

					ділянки
Загатське	11/11	9,2	9Бкл1Дс+Ялє+Гз	126	Берегозахисні ділянки
Загатське	11/15	1,1	8Бкл2Дс	126	Берегозахисні ділянки
Загатське	12/1	1,4	5Бкл3Бкл2Гз	136-76	Берегозахисні ділянки
Всього		576,2			

Таблиця 4.2

Ліси які є ключовими для захисту джерел питної води

Лісництво	Квартал, виділ	Площа, га	Породний склад	Вік	Примітка
Лисичівське	18/15	10,8	6Бкл2Яз1Яв1Ялє	65	Джерело питної води
Загатське	21/25	8,4	5Дс5Бкл+Гз	68	Джерело питної води (водозбір)
Загатське	22/11	12,0	5 Дс2Яв3Бкл	61	Джерело питної води (криничка)
Всього		31,2			

Таблиця 4.3

Ліси, ключові для захисту від ерозії

Лісництво	Квартал	Площа, га	Примітка
Довжанське	8	63,1	Протиерозійні ліси
Довжанське	17	73,9	Протиерозійні ліси
Довжанське	19	98,4	Протиерозійні ліси
Довжанське	20	56,2	Протиерозійні ліси
Довжанське	22	68,3	Протиерозійні ліси
Лисичівське	1	129,0	Протиерозійні ліси
Лисичівське	2	170,6	Протиерозійні ліси
Лисичівське	3	293,0	Протиерозійні ліси
Лисичівське	4	58,0	Протиерозійні ліси
Лисичівське	7	176,0	Протиерозійні ліси
Лисичівське	8	230,0	Протиерозійні ліси

Лисичівське	15	178,0	Протиерозійні ліси
Лисичівське	16	29,0	Протиерозійні ліси
Лисичівське	19	75,7	Протиерозійні ліси
Лисичівське	20	41,2	Протиерозійні ліси
Лисичівське	22	33,0	Протиерозійні ліси
Лисичівське	23	33,6	Протиерозійні ліси
Лисичівське	24	87,2	Протиерозійні ліси
Лисичівське	26	97,7	Протиерозійні ліси
Лисичівське	30	109,5	Протиерозійні ліси
Річанське	4	2,3	Протиерозійні ліси
Річанське	5	8,2	Протиерозійні ліси
Річанське	6	160,7	Протиерозійні ліси
Річанське	7	126,1	Протиерозійні ліси
Річанське	8	185,4	Протиерозійні ліси
Річанське	9	156,0	Протиерозійні ліси
Річанське	10	46,1	Протиерозійні ліси
Річанське	11	45,5	Протиерозійні ліси
Річанське	12	49,5	Протиерозійні ліси
Річанське	13	58,5	Протиерозійні ліси
Річанське	19	4,3	Протиерозійні ліси
Річанське	36	97,6	Протиерозійні ліси
Річанське	37	141,8	Протиерозійні ліси
Річанське	38	131,6	Протиерозійні ліси
Всього		3139,0	

Таблиця 5

ОЦЗЛ5: Лісові території, необхідні для забезпечення основних потреб місцевих громад

Лісництво	Квартал, виділ	Площа, га	Породний склад	Вік	Примітка
Білківське	6/12	2,8	10Грг	37	Плантація горіха грецького
Білківське	6/15	0,9	10Грг	37	Плантація горіха грецького
Білківське	8/15	3,7	6Ак64Бкл	67	Насадження медоноси
Білківське	8/17	2,6	8Ак62Бп	47	Насадження медоноси
Білківське	8/19	1,3	5Ак65Бп	42	Насадження медоноси
Білківське	8/28	9,2	6Ак64БКЛ	68	Насадження медоноси
Загатське	13/12	1,5	10Арч	27	Плантація для заготівлі харчової сировини
Всього		17,7			

Таблиця 6

ОЦЗЛ6: Лісові території, необхідні для збереження традиційної культурної автентичності місцевих громад

Лісництво	Квартал, виділ	Площа, га	Породний склад	Вік	Примітка
Лисичівське	13/43	0,1	Садіба	-	Архітектурно-історична пам'ятка, щорічний фестиваль «Гамора»
Лисичівське	3/1	1,1	Біополяна	-	Місце бойових дій
Довжанське	16/4	17,0	7Бкл(75)3Бкл(55)+Ялє	75 55	Санітарно-оздоровчі території навколо санаторію «Боржава»
Довжанське	16/5	0,9	6Бп4Влч+Дс+Ос	70	Санітарно-оздоровчі території навколо санаторію «Боржава»
Довжанське	16/6	0,2	5Бкл5Яв	10	Санітарно-оздоровчі території навколо санаторію «Боржава»
Довжанське	16/7	0,2	8Яв1Бкл1Яз	10	Санітарно-оздоровчі території навколо санаторію «Боржава»
Довжанське	16/8	0,5	10Яз+Дс+Яв	51	Санітарно-оздоровчі території навколо санаторію «Боржава»
Довжанське	16/9	14,0	10Бкл+Дс+Ялє+Бп+Влч+Чш+Кшї	75	Санітарно-оздоровчі території навколо санаторію «Боржава»

Довжанське	16/10	0,6	10ЯЗ	70	Санітарно-оздоровчі території навколо санаторію «Боржава»
Довжанське	16/11	1,6	4Сз2Дс2Яз1Яв+Бкл+Бп	51	Санітарно-оздоровчі території навколо санаторію «Боржава»
Довжанське	16/12	2,3	10Бкл+Дс	110	Санітарно-оздоровчі території навколо санаторію «Боржава»
Довжанське	16/13	1,8	9Бкл1Дс+Яв	95	Санітарно-оздоровчі території навколо санаторію «Боржава»
Довжанське	16/14	11,5	9Бкл1Дс+Чш	75	Санітарно-оздоровчі території навколо санаторію «Боржава»
Довжанське	16/15	2,3	3Бкл2Дс1Ялє1ЯЗ1Яв1Бп1Акб	5	Санітарно-оздоровчі території навколо санаторію «Боржава»
Довжанське	16/16	1,1	6Дс4Яз+Гз+Яв+Бкл	72	Санітарно-оздоровчі території навколо санаторію «Боржава»
Довжанське	16/17	2,6	10Дз+Гз+Яв+Бкл	72	Санітарно-оздоровчі території навколо санаторію «Боржава»
Довжанське	16/19	3,4	10Кші+Дс+Бкл	39	Санітарно-оздоровчі території навколо санаторію «Боржава»
Довжанське	16/20	4,4	9Бкл1Дс+Дз	65	Санітарно-оздоровчі території

					навколо санаторію «Боржава»
Довжанське	16/21	8,5	4Дс6Бкл	65	Санітарно- оздоровчі території навколо санаторію «Боржава»
Довжанське	16/22	3,0	8Дс2Бкл	70	Санітарно- оздоровчі території навколо санаторію «Боржава»
Довжанське	16/23	1,1	7Бкл3Дс	75	Санітарно- оздоровчі території навколо санаторію «Боржава»
Довжанське	16/24	15,0	5Дс3Бкл2Гз1Яв+Сз	72	Санітарно- оздоровчі території навколо санаторію «Боржава»
Довжанське	16/25	6,5	9Дс1Гз+Сз+Чш+Влч+Яз	72	Санітарно- оздоровчі території навколо санаторію «Боржава»
Довжанське	16/27	0,4	10Яз+Ялє	51	Санітарно- оздоровчі території навколо санаторію «Боржава»
Довжанське	16/28	4,2	5Дс5Ялє+Чш+Бкл+Яв+Кші	66	Санітарно- оздоровчі території навколо санаторію «Боржава»
Довжанське	16/29	2,8	9Бкл1Дс+Чш+Влч	60	Санітарно- оздоровчі території навколо санаторію «Боржава»
Довжанське	16/30	2,0	4Дз6Гз+Бкл	66	Санітарно- оздоровчі території навколо санаторію

					«Боржава»
Довжанське	16/31	0,2	10Ялє	30	Санітарно-оздоровчі території навколо санаторію «Боржава»
Довжанське	16/34	2,0	9Бкл1Дс+Чш+Влч	65	Санітарно-оздоровчі території навколо санаторію «Боржава»
Довжанське	16/38	1,0	10Кші+Гз+Чш+Акб	34	Санітарно-оздоровчі території навколо санаторію «Боржава»
Довжанське	16/39	0,4	9Дс1Гз	72	Санітарно-оздоровчі території навколо санаторію «Боржава»
Довжанське	17/9	3,6	10Бкл+Гз	70	Санітарно-оздоровчі території навколо санаторію «Боржава»
Довжанське	17/10	29,0	10Бкл+Дс+Яв+Гз+Бп	90	Санітарно-оздоровчі території навколо санаторію «Боржава»
Довжанське	17/11	0,3	7Дс2Яв1Яз	50	Санітарно-оздоровчі території навколо санаторію «Боржава»
Довжанське	17/12	3,4	9Бкл1Бп	105	Санітарно-оздоровчі території навколо санаторію «Боржава»
Довжанське	17/15	0,4	10Дс+Яз+Яв	52	Санітарно-оздоровчі території навколо санаторію «Боржава»

Загатське	10/24	1,2	9Дз1Бкл+Гз	121	Традиційно-історична цінність(хрест)
Загатське	25/1	2,0	6Гз2Дс2Бкл	100	
Загатське	25/2	8,2	8Дс2Бкл	135 115	
Загатське	25/3	17,5	6Дс4Бкл	135 115	
Загатське	25/4	4,9	7Гз1Дс2Бкл+Чш	40	
Загатське	25/5	10,5	10Бкл+Дс	140	
Загатське	25/6	3,9	8Гз2Бкл+Дс	50	
Загатське	25/7	4,0	10Бкл+Дс	145	
Загатське	25/8	5,6	10Бкл+Дс	145	
Загатське	25/9	11,5	10Бкл+Дс	65	
Загатське	25/10	8,0	3дс2кші2Бкл2Чш1Гз	40	
Загатське	25/11	11,0	4Дс1яв1Бкл2Гз2Чш+Яз	37	
Загатське	25/12	2,4	10Бкл+Дс	145	
Загатське	25/13	2,7	4Дс4Бкл2Гз	70	
Загатське	25/14	14,0	5Дс2Бкл3Гз	65	
Загатське	25/15	4,0	5Дс3Гз2Бкл	50	
Загатське	25/16	4,2	10Акб	15	
Загатське	25/17	1,2	7Акб1Дс1Яв1Кші	15	
Загатське	25/18	2,9	5Дс3Бкл2Гз+Чш	50	
Загатське	25/19	1,6	5Дс3Бкл2Гз+Чш	50	
Загатське	25/20	4,5	6Дс2Бкл2Гз	50	
Загатське	26/1	11,5	6Бкл3Дс1Гз	70	

Загатське	26/2	4,4	10Бкл+Дз	145	
Загатське	26/3	3,5	8Дс1Яв1Яз	4	
Загатське	26/4	11,0	9Бкл1Дс+Чш	65	
Загатське	26/5	0,3	5Гз2Бкл1Ос1Бп1Врл	25	
Загатське	26/6	44,5	3Дс3Бкл4Гз+Чш+Акб	70	
Загатське	26/7	2,4	9Бкл1Дс+Чш	65	
Загатське	26/8	2,7	4Дс4Бкл2Гз+Чш+Акб	70	
Загатське	26/9	14,0	5Дс2Бкл3Гз	60	
Загатське	26/10	5,1	3Дс3Бкл4Гз+Чш	70	
Загатське	26/12	34,0	5Дс2Бкл3Гз+Чш	70	
Всього		408,6			

2.3. Структура лісів і природно-заповідного фонду підприємства

При відборі ділянок до категорії ділянок особливо цінних для збереження лісів (пункт 9 сертифікації лісів за принципами FSC™) було враховано структуру лісів ДП «Довжанське лісомисливське господарство» і їх функціональну роль.

Площа лісів ДП «Довжанське лісомисливське господарство» на 01.01.2016 р. складає 28399,1 га, в т.ч. вкрита лісовою рослинністю – 26582,8 га.

За категоріями ліси розподілені так:

1. Ліси наукового призначення, включаючи генетичні резервати – 240,0 га;
2. Памятки природи – 16,7 га;
3. Заказники – 2877,0 га;
4. Ліси у межах населених пунктів – 1,5 га;
5. Ліси 1 і 2 зон округів сан.охорон.лікув.-оздоровчих – 172,8 га;
6. Лісогосподарська частина лісів зелених зон – 485,4 га;
7. Рекреаційно-оздоровчі ліси поза межами зелених зон – 102,0 га.
8. Ліси протиерозійні – 3443,7 га;
9. Ліси уздовж річок, навколо озер, водоймищ та інших водних об'єктів – 3340,2 га;
10. Експлуатаційні ліси – 17719,8 га.

2.4. Особливо цінні для збереження ліси і їх характеристика

Категорія 1: Лісові території, що є важливими осередками біорізноманіття на глобальному, національному або регіональному рівнях.

До цієї категорії увійшли території “Державного кадастру територій та об’єктів природно-заповідного фонду” (останє зведення 2010 р.), а також ліси з рідкісними ендемічними видами, а також ліси, у яких зосереджені популяції видів, що перебувають під загрозою знищення, вимирають (тобто види, що відносяться до категорій “зникаючі”, “рідкісні” та “вразливі” згідно “Положення про Червону книгу України” (1992).

На 01.01.2017 р. на території ДП «Довжанське ЛМГ» **нараховується 5 об’єктів ПЗФ на загальній площі 2894,67га**. Таблиця 1 Розподіл об’єктів природно-заповідного фонду та ОЦЗЛ у межах лісництв

Таблиця 6

Лісництво	Загальна площа, га	Кількість об’єктів	Площа об’єктів, га	Відсоток до площі лісництва (*ДЛГ)
Лисичівське	6084	1	0,97	0,01
Річанське	6487	2	2802,0	43,2
Довжанське	4206	0	0	0
Білківське	3097	0	0	
Загатське	3365,1	2	91,7	2,7
Великодільське	5160	0	0	0
По ДЛМГ:	28399,1	5	2894,67	10,2

На території цього лісгоспу виявлено цілий ряд ділянок та масивів, які за своїм призначенням мали б слугувати ядрами для утворення заповідних територій. До них входять, перш за все, протиерозійні ліси, лісгосподарські частини лісів зелених зон, ділянки, де охороняються нерестилища, охоронні зони рік, захисні смуги вздовж доріг.

Розділ 3. Ведення лісового господарства в особливо цінних для збереження лісах та їх моніторинг

3.1. Загальні положення

Планування та проведення господарських заходів в особливо цінних для збереження лісах здійснюються згідно з чинною законодавчо-нормативною базою ведення лісового господарства в Україні.

Основним завданням, що вирішується під час планування та проведення господарських заходів в особливо цінних для збереження лісах є охорона, підтримання та поліпшення екологічних і соціальних цінностей, визначених вище, та запобігання можливим негативним змінам у цих лісах.

Встановлюються певні обмеження на проведення господарських заходів, які виконуються за умови, що їх проведення не призведе до негативних чи незворотних змін стану особливо цінних для збереження лісів. Забороняється будь-яка діяльність, яка призводить або може призвести до погіршення стану довкілля та зниження встановленої цінності цих територій.

Доцільність проведення будь-яких господарських заходів, їх обсяги, черговість і повторюваність визначені ДП «Довжанське ЛМГ» за участі громад, громадських організацій та зацікавлених сторін на основі матеріалів базового та безперервного лісовпорядкування, наукових рекомендацій, результатів моніторингу, що проводиться в таких лісах тощо.

Особливостями проведення лісгосподарських заходів в особливо цінних для збереження лісах ДП «Довжанське ЛМГ» є:

1. Поступовий перехід на систему наближеного до природи лісівництва. Наближене до природи лісівництво – система організації і ведення лісового господарства, за якої досягається безперервне відновлення і формування лісостанів, максимально подібних за структурою і генезисом до природних.

Для наближеного до природи ведення лісового господарства визначальними є наступні принципи:

- безперервне існування лісового покриву;
- збереження біотичного різноманіття;
- відтворення структури природних різновікових лісів;
- постійне підтримування стійкості деревостанів;
- вирубування деревини в обсязі річного приросту;
- постійна стабільність водоохоронних, захисних, кліматорегулюючих, санітарно-гігієнічних, оздоровчих та інших корисних властивостей лісів;
- збереження ґрунтового покриву;
- природоохоронні технології заготівлі деревини.

Наближене до природних екосистем ведення лісового господарства максимально враховує екологічні умови місцезростання і генезу природних лісових біогеоценозів. Воно передбачає, на підставі моделювання природних процесів, проведення такої системи заходів, яка посилює стійкість деревостанів і їх багатофункціональну роль за мінімально доцільного і необхідного втручання в ліс. Технологія створення і формування деревостанів базується на вирощуванні цільових насаджень залежно від мети господарювання, кліматичних і ґрунтово-гідрологічних умов, біології і екології порід. При цьому застосовуються різні, але якомога ближчі до природного лісу, диференційовані підходи до планування ведення лісового господарства. Ці підходи можуть бути реалізовані на практиці за відповідної системи господарювання, перш за все – вибіркової.

2. Методи та способи проведення рубок догляду мають забезпечувати

мінімальне порушення лісового середовища й дерев, що залишаються, тому інтенсивність рубок догляду за лісом може бути зниженою від нормативних показників на 35-50%, а повторюваність прийомів рубок догляду залежить від стану насадження. Рубки догляду поєднуються з іншими заходами: огорожуванням місць росту цінних деревних, чагарникових і трав'яних видів, садінням підліску або його видаленням, створенням піднаметових культур тощо. Під час проведення рубок догляду формується другий ярус, зберігається природне та штучне (піднаметові лісові культури) поновлення цінних видів, особливо коли йому загрожує небезпека витіснення іншими видами.

3. Основними господарськими заходами, що можуть здійснюватися в ОЦЗЛ є: заходи щодо запобігання антропогенним змінам лісових екосистем (зокрема, відновлення гідрологічного режиму, збереження та відновлення рослинних угруповань, видів рослин і тварин, які зникають тощо); рубки догляду; вибіркові санітарні рубки; ліквідація захаращеності як окремий захід; протипожежні заходи; сприяння природному поновленню; створення часткових і піднаметових культур тощо.

Організація проведення господарських заходів в ОЦЗЛ має такі особливості: проведення головним чином в осінньо-зимовий період; нижча інтенсивність заготівлі деревини; відсутність строго регламентованого періоду повторюваності; застосування природо-зберігаючих технологій, малогабаритної техніки, ручних механізованих агрегатів, підвісних трельовальних канатних установок (на схилах крутизною понад 10°), гужового транспорту; максимальне збереження наземного покриву, у тому числі й підстилки.

3.2. Моніторинг особливо цінних для збереження лісів

Моніторинг високоцінних для збереження лісів проводиться на підприємстві щорічно за спеціальною програмою, яка розробляється для наявних на території лісгосподарського підприємства ОЦЗЛ спеціалістами підприємства за участі всіх зацікавлених сторін. В ході моніторингу оцінюється ефективність заходів із збереження або поліпшення ознак таких лісів та їх стан.

Моніторинг на підприємстві проводився, але не було систематизовано червонокнижні види флори та фауни і не розроблені критерії оцінки зникаючих та червонокнижних видів. Таким чином на підставі вище сказаного на початку 2017 року було систематизовано моніторинг по видах флори та фауни (червонокнижні види рослин, звірів, птахів, земноводних, комах, риб) і розроблені критерії оцінки моніторинрів.

Моніторинг проводить само підприємство або у співробітництві з державними органами, відповідальними за охорону навколишнього природного середовища, науково-дослідними установами, громадськими природоохоронними організаціями в співробітництві з підприємством тощо.

Моніторинг оцінки стану ОЦЗЛ базується на:

- моніторингу стану за матеріалами аеро- і космічної зйомки;
- щорічних матеріалах по зміні стану лісового фонду, зібраних державною лісовпорядною організацією;
- матеріалах польових обстежень (зоологічних, ботанічних, лісопатологічних тощо), які проводять співробітники підприємства разом з науковцями;
- тривалих стаціонарних наукових дослідженнях;
- спеціальних обстеженнях, що проводяться працівниками лісгосподарського підприємства.

Зазначені вище методи можуть комбінуватися.

Моніторинг оцінки ефективності заходів із збереження або поліпшення ознак ОЦЗЛ проводиться на основі польової інспекції, аналізу технологічних карт на виконання робіт, актів виконаних робіт та актів огляду місць проведення лісгосподарських заходів. В цій роботі будуть брати участь всі зацікавлені сторони.

У ході моніторингу проводиться кількісна оцінка встановлених ОЦЗЛ та їх порівняння з минулорічними показниками. Робиться висновок про характер змін, якщо вони

спостерігалися (випадкові кількісні флуктуації, що викликані природними Зброведенно, позитивні або негативні тренди). В останньому випадку плануються заходи з виправлення ситуації.

Дані, зібрані під час моніторингу стану ОЦЗЛ та оцінки ефективності заходів із збереження або поліпшення ознак ОЦЗЛ та висновки, зроблені на основі аналізу цих даних, мають бути задокументовані і надаватися для ознайомлення представникам аудиторських компаній під час щорічних аудитів.

Результати моніторингу високоцінних для збереження лісів включаються до короткого звіту про результати моніторингу лісгосподарської діяльності, доступного для всіх зацікавлених сторін та використовуються для планування подальших заходів у таких лісах.

2016 рік

№ п.п	Назва інформації	Зміст	Примітка
1	Обсяги усіх видів заготовленої лісової продукції	1.Обсяги заготівлі деревини по видах рубок:	
		всього: 62622 м3, ліквідної деревини 45957м3, на площі 701,6 га; із них :	
		рубки головного користування - 46900м3, ліквідної 36763 м3 на площі 157,5 га;	
		рубки формування і оздоровлення лісів - 15722 м3, ліквідної 9194 м3 на площі 544,1 га;	
		в т. Ч. – рубки догляду -6168 м3, ліквідної 2822 на площі 352 га;	
		- вибіркові санрубки -2377 м3, ліквідної 1300 на площі 97,0 га;	
		- суцільні санрубки -5228 м3, ліквідної 3623 на площі 11,0 га;	
		Інші Зброведенн з веденням лісового господарства – 1953 м3, ліквідної 1449 м3, на площі 84,1 га;	
		інші не лісгосподарські рубки -0 м3, ліквідної 0 м3 на площі 0 га;	
2	Відсоток використання поточного приросту	А.Фактична рубка з 1 га :62622 м3 : 26582,8 га = 2,355м3/га	
		Б.Середній приріст на 1 га 5,99 м3	
		Фактичне використання поточного приросту: 2,355 : 4,058 x 100 = 39,3 %	
3	Площі лісовідновлення і лісорозведення	А.Площа посадки лісових культур за 2016 рік – 46,6 га	
		Б.Площа природного відновлення за 2016 рік – 88,3 га	
		В.Всього лісовідновлення за 2016 рік – 134,9 га	
		Г.Площа лісорозведення за 2016 рік – не проводилось	
4	Дані про стан лісів	А.Загальна площа лісгоспу на 01.01.2016	

		року – 28399,1 га	
		Б.Покрита лісом площа – 26582,7 га	
		В. Розподіл по категоріях захисності :	
		Ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення 3133,7 га; Рекреаційно-оздоровчі ліси 761,7 га; Захисні ліси 6783,9 га; Експлуатаційні ліси 17719,8 га.	
		Д.Розподіл по вікових категоріях :	
		Молодняки 4400,1 га Середньовікові 13668,4, га Пристигаючі і стиглі 8514,2 га.	
		Д.Розподіл по господарствах :	
		Хвойні 750,8га Твердолистяні 25755,1 га М'яколистяні 76,8 га	
		Е.Загальна середня зміна запасу : 128,9 тис.м3	
		Є.Середній вік : 81 років	
5	Результати екологічних та соціальних наслідків лісозаготівель та інших господарських заходів	При формуванні виробничо фінансового плану по лісовому і мисливському господарстві та охороні навколишнього природного середовища на 2016 -2017 рр., результати екологічних та соціальних наслідків лісозаготівель враховані.	Додатки №1, №2 (бланки FSC Моніторинг)
6	Витрати, продуктивність і ефективність ведення лісового господарства	Обсяг реалізації продукції без ПДВ за 2016 рік становить 29265,2 т. Грн., чистий прибуток – 321,0 т.грн., продуктивність праці – 230,43грн.	Додаток №3
7	Моніторинг стану ОЦЗЛ та ефективності проведених у них заходів	Зведена відомість моніторингу ОЦЗЛ	Додаток №4

З метою збереження лісів, які мають велике природоохоронне значення стандарту СЖС Кваліфор для сертифікації лісів у відповідності з Принципами та Критеріями FSC та усунення невідповідностей у сфері ведення лісового господарства вимогам FSC, виявлених під час аудиту 13.05. – 15.06.2016рр. був виданий наказ по ДП «Довжанське ЛМГ» від 30.01.2017р. за №4/1, згідно якого була створена робоча група для попередньої оцінки та визначення особливо цінних для збереження лісів на території держлісфонду ДП «Довжанське ЛМГ».

**ОЦІНКА МОЖЛИВОГО НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ
ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО ЗАХОДУ НА НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ**

1. Область **Закарпатська**
2. Лісогосподарське підприємство **ДП «Довжанське ЛМГ»**
3. Лісництво
4. Квартал
5. Виділ
6. Лісогосподарський захід
7. Рік проведення до кінця 2017 р.
8. Дата проведення, оцінки
9. Виконавці

№ п/п	Потенційні негативні впливи	Сила впливу		Заходи з пом'якшення впливу
		Незначна	значна	
1	Вплив на ґрунти – ерозія: пошкодження нижніх ярусів рослинності та ґрунтів, збільшення небезпеки появи водної ерозії			Контролювати проведення рубок з метою зменшення пошкодження і сприяння швидшого лісовідновлення
2	Вплив на ґрунти – втрата поживних речовин: винос поживних речовин з порушених ґрунтів			Мінімізувати кількість волоків
3	Вплив на ґрунти – температура: різке збільшення температури на зрубі після видалення верхнього пологу лісу, висушування ґрунту			Залишати на лісосіці дерева, які не підлягають рубці, забезпечувати лісовідновлення шляхом створення лісових культур чи збереженням природного поновлення
4	Вплив на ґрунти – структура:			Не допускати трелювання дерев із

	ущільнення ґрунтів і втрата гумусу, зміна структури ґрунтів, зниження їхньої водопроникності та водоутримуючої здатності, аерації та проникності для коренів			кронами, залишати на зрубках порубочні рештки для перегнивання
5	Вплив на рослинність – видовий склад: скорочення видового біорізноманіття, погіршення лісовідновлення внаслідок зміни ґрунтових умов і світлового режиму			Виявляти і залишати на лісосіці дерева, які не підлягають рубці (в т.ч. червонокнижні), забезпечувати їх збереження, залишати неліквідну деревину
6	Вплив на диких тварин – присутність машин і людей: порушення спокою диких тварин внаслідок проведення рубок та вивезення деревини			На відтворювальних ділянках вибирати безпечний сезон проведення лісогосподарського заходу
7	Вплив на водні ресурси – збільшення поверхневого стоку: зниження водопроникності і водоутримуючої здатності ґрунтів на суцільних зрубках, що збільшує поверхневий стік			Не допускати трелювання дерев із кронами, залишати на зрубках порубочні рештки для перегнивання, складати порубочні рештки на трельовоках

Додаток №2

(бланк FSC Моніторинг)

ОЦІНКА ЕКОЛОГІЧНИХ НАСЛІДКІВ

ПРОВЕДЕННЯ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО ЗАХОДУ

1. Область **Закарпатська**
2. Лісогосподарське підприємство **ДП «Довжанське ЛМГ»**
3. Лісництво
4. Квартал
5. Виділ
6. Лісогосподарський захід
7. Рік проведення **до кінця 2017 р.**

8.Дата проведення, оцінки

9.Виконавці

№ п/п	Можливі негативні впливи, виявлені під час планування заходу	Заплановані заходи з пом'якшення впливу	Фактичний прояв виявленого негативного впливу	
			Незначний	Значний
1	Вплив на ґрунти – ерозія: пошкодження нижніх ярусів рослинності та ґрунтів, збільшення небезпеки появи водної ерозії	Контролювати проведення рубок з метою зменшення пошкодження і сприяння швидшого лісовідновлення		
2	Вплив на ґрунти – втрата поживних речовин: винос поживних речовин з порушених ґрунтів	Мінімізувати кількість волоків		
3	Вплив на ґрунти – температура: різке збільшення температури на зрубі після видалення верхнього пологів лісу, висушування ґрунту	Залишати на лісосіці дерева, які не підлягають рубці, забезпечувати лісовідновлення шляхом створення лісових культур чи збереженням природного поновлення		
4	Вплив на ґрунти – структура: ущільнення ґрунтів і втрата гумусу, зміна структури ґрунтів, зниження їхньої водопроникності та водоутримуючої здатності, аерації та проникності для коренів	Не допускати трелювання дерев із кронами, залишати на зрубках порубочні рештки для перегнивання		
5	Вплив на рослинність – видовий склад: скорочення видового біорізноманіття, погіршення лісовідновлення внаслідок зміни ґрунтових умов і світлового режиму	Виявляти і залишати на лісосіці дерева, які не підлягають рубці(в т.ч. червонокнижні), забезпечувати їх збереження, залишати неліквідну деревину		
6	Вплив на диких тварин – присутність машин і людей: порушення спокою диких тварин внаслідок проведення рубок та вивезення деревини	На відтворювальних ділянках вибирати безпечний сезон проведення лісгосподарського заходу		
7	Вплив на водні ресурси – збільшення поверхневого стоку: зниження водопроникності і водоутримуючої здатності ґрунтів на суцільних зрубках, що збільшує поверхневий стік	Не допускати трелювання дерев із кронами, залишати на зрубках порубочні рештки для перегнивання, складати порубочні рештки на трельовоках		

Основні техніко-економічні показники по ДП «Довжанське ЛМГ»

Основні техніко-економічні показники по ДП «Довжанське ЛМГ»№

	Показники	Од. Вим.	2014 рік	2015 рік	2016 рік
1	Обсяг реалізації продукції без ПДВ	т.грн.	16614,4	23254,8	29265,2
	в т.ч.: експорт	т.грн.	23,3	174	67,5
	питома вага експорту (грошова)	%	0,1	0,7	0,2
2	Реалізовано лісоматеріалів круглих	т.м3	16693	16270	17177
	в т.ч.: експорт лісоматеріалів круглих	т.м3	26		
	питома вага експорту (кбм.)		0,2	0,0	0,0
3	Прибуток до оподаткування	т.грн.	16	678	392
4	Чистий прибуток	т.грн.	13	556	321
5	Рентабельність реалізації	%	0,1	2,4	1,1
6	Витрати на 1 грн. Реалізованої продукції	коп.	100	98	99
7	Продуктивність праці	грн.	126,83	169,74	230,43
8	Прибуток від реаліз. Продукції на 1 прац.	Грн.	0,10	4,06	2,53
Фінансовий стан на кінець періоду					
9	Середньоспискова чисельність працівників в еквіваленті повної зайнятості	чол.	131	137	127
10	Середньомісячна зарплата штатних працівників в еквіваленті повної зайнятості	грн.	2771	3597	5562
11	Витрати на ведення л/г, всього	т.грн.	4007,6	5198,6	4245,1
12	Питома вага власних коштів	%	84,2	93	100
13	Посадка лісу та прир. Поновлен., всього	га	157,0	152,8	156,8
	в т. Ч. – посадка лісу	га	48,8	46,7	37,9
14	Єдиний соціальний внесок	т.грн.	1911	2515	291
	Сплач.до ПФ на 1 грн. Реал. Продукції	коп.	12	11	1
	Сплач. До ПФ на 1 м3 загот. Деревини	грн.	0,04	0,05	0,01
15	Сплач. Податків до бюджету, всього	т.грн.	5460	9413	11701
	в т .ч. – до місцевого бюджету	т.грн.	816	1181	1877
	Сплач. Податків на 1 грн. Реал. Продукції	коп.	33	40	40
	Сплач. Податків на 1 м3 загот. Деревини	грн.	0,13	0,20	0,25
Лісозаготівля					
16	Обсяг заготівлі деревини, всього	т.м3	43390	47464	45957
	в т.ч. – ГК	т.м3	33854	34329	36763
	- РПзВЛГ	т.м3	9536	13135	9194
	Питома вага ГК	%	78,0	72,3	80,0

Результати моніторингу стану ОЦЗЛ, 42 роведеного у 2017 році

по ДП «Довжанське ЛМГ»

№	Місце розташування ОЦЗЛ (лісництво, квартал, виділ)	Характеристика ОЦЗЛ	Результат моніторингу стану ОЦЗЛ у порівнянні з минулорічними показниками
Річанське лісництво			
1	кв.16-20;25-27;30-35;частково 11(виділи 10-15)	Зоологічний заказник загально державного значення «Річанський»	Об'єкт в належному стані, ведеться охорона для збільшення чисельності рідкісних та цінних видів тварин: благородний олень, козуля, кабан, бурий ведмідь і інші
2	Кв.28;29	Іхтіологічний заказник місцевого значення «Ріка».	Об'єкт в належному стані, ведеться охорона для збереження ділянки р.Ріки, яка є місцем нересту струмкової форелі-цінного виду риби
Лисичівське лісництво			
3	кв.17 вид.3	Гідрологічна пам'ятка природне озеро "Репинне"	Об'єкт в задовільному стані, проте за останні 10 років за спотеркженнями лісової охорони площа озера зменшилась на половину....
Загатське лісництво			
4	кв.2 вид.1,3,4,7,10-13	Зоологічний заказник «Гать»	Об'єкт в належному стані, ведеться охорона.
5	кв.12. вид.19 , кв.13 вид. 9,10	Ботанічна пам'ятка природи «Берека європейська»	Об'єкт в належному стані, ведеться охорона рідкісного виду береки європейської, екземпляри якої зростають на території ботанічної пам'ятки.

ВИДИ МОНІТОРИНГУ

які проводились в ДП «Довжанське ЛМГ» по результатах діяльності за 2016 та в перспективі 2017-20 рр

№ п/п	Назва заходу	Терміни проведення	Методи та шляхи проведення	Відповідальні за проведення	Виконання (+ виконується, - не виконується)
1	Інформування місцевого населення щодо проведення господарської діяльності.	Постійно протягом року	1.1. Статті в місцевих ЗМІ, 1.2. Створення інформаційних стендів та сайтів, 1.3. Медіа - плани, медіа - звіти.	Прес-секретар	1.1. + 1.2. + 1.3. +
2	Моніторинг впливу господарської діяльності на соціально-економічне середовище.	Постійно протягом року	2.1. Огляди виробничих діляниць. 2.2. Фінансово-економічне оцінювання за даними обліку та звітності. (Напр.Форми 1-1ОЛГ, калькуляції собівартості і т.д.)	ЛІСНИЧІ лісництв, головні: лісничий, інженер, економіст, бухгалтер.	2.1.+
					2.2+
3	Інформування місцевого населення щодо місцевої флори і фауни, які внесено до Червоної книги України.	Постійно протягом року	3.1. Створення інформаційних стендів, плакатів, панно, аншлагов, листівок, оголошення. 3.2.Проведення лекцій та бесід з населенням. 3.3 Створення шкільних лісництв.	Лісничі лісництв, головні: лісничий, мисливствознавець	3.1. +
					3.2. +
					3.3.+
4	Моніторинг потреб населення в працевлаштуванні на підприємстві.	Щомісячно протягом року	4.1 .Оприлюднення наявності вакантних посад через ЦЗН, 4.2.Укладання договорів на профтехнавчання та перекваліфікацію	Інспектор з кадрів	4.1. +
					4.2.+

5	Моніторинг факторів впливу господарської діяльності підприємства на соціально - культурний та етнографічний розвиток місцевого населення	Постійно протягом року	5.1. Участь делегованих представників підприємства в національних релігійних та загальнодержавних святкуваннях, 5.2. перенесення робочих днів в зв'язку з релігійними святами. 5.3. Пропаганда політики толерантності та поваги до національно - культурної спадщини місцевого населення.	Адміністрація підприємства	5.1+ 5.2.+ 5.2. +
6	Моніторинг відповідності стратегічних планів підприємства з потребами місцевих громад	Постійно протягом року	6.1. Участь у сесіях виконавчого комітету органів місцевого самоврядування 6.2. Погодження планів роботи 6.3. Листування	Керівник, головний лісничий, головний інженер, лісничі лісництв.	6.1 + 6.2 + 6.3 +
7	Моніторинг відновлення лісу	Постійно протягом року	7.1. Проведення обстежень 7.2. Складання актів обстежень	Лісничі, Інженер 3 лісових культур	7.1+ 7.2+
8	Моніторинг динаміки самовільних рубок	Постійно протягом року	8.1. Проведення рейдів 8.2. Складання протоколів 8.3. Ведення статистичного обліку 8.4. Опитування населення	Провідний інженер з охорони та захисту лісу	8.1+ 8.2+ 8.3+ 8.4+
9	Моніторинг рубок догляду в молодняках	Постійно протягом року	9.1. Плани, звіти лісництв, обстеження насаджень (ведення журналу моніторингу)	Провідний інженер лісового господарства	9.1. +
10	Моніторинг витрат на ведення лісового господарства	Постійно протягом року	10.1. Ведення статистичного обліку	Лісничі, нач.відділу лісового та мисливського госп.	10.1+ 10.2+ 10.3+

11	Моніторинг чисельності мисливської фауни на території держлісфонду лісгоспу	Постійно протягом року	11.1. Вивчення єгерських звітів, спостережень 11.2. Проведення оглядів місць перебування тварин 11.3. Опитування населення	Мисливствознавець	11.1+ 11.2+ 11.3+
12	Моніторинг рослин, занесених до Червоної книги України	Постійно протягом року	12.1. Вивчення звітів майстрів лісу 12.2. Огляди місць зростання 12.3. Опитування населення	Інженер з лісових культур	12.1+ 12.2+ 12.3+
13	Моніторинг заготівлі деревини (якість проведених рубок, екологічна оцінка впливу на навколишнє природне середовище)	Згідно порядку спеціального використання лісових	13.1. Огляд лісосік 13.2. Складання актів огляду лісосік 13.3. Ведення карт лісосік	Лісничі лісництв Інженер з охорони та захисту лісу	13.1. + 13.2. + 13.3. +
14	Моніторинг місць рекреаційно-туристичних зон	Постійно протягом року	14.1. Огляд існуючих рекреаційних зон 14.2. Створення нових місць відпочинку 14.3. Ведення обліку та звітності 14.4. Опитування населення	Лісничі лісництв, провідний економіст	14.1. + 14.2. + 14.3. + 14.4. +
15	Моніторинг наявних природних джерел	Постійно протягом року	15.1. Огляд території лісфонду, 15.2. опитування населення	Лісничі лісництв, єгеря, майстри лісу	15.1.+ 15.2.+
16	Моніторинг сітки лісових доріг в межах лісфонду щодо проведення ремонтів та планування будівництва	Постійно протягом року	16.1. Огляд території лісфонду 16.2. Вивчення потреб господарської діяльності 16.3. Складання планів звітності (Напр. Звіт по дорожній мережі)	Провідний економіст	16.1+ 16.2.+ 16.3+

17	Моніторинг суб'єктів господарської діяльності в частині відповідності встановленим вимогам законодавства України та FSC	Постійно протягом року	17.1 .Ведення картотеки з даними дозвільної документації, довідок щодо наявності робітників необхідної кваліфікації, знарядь праці та засобів охорони праці 17.2. Проведення консультацій навчань та лекцій	Провідний інженер по ОП і ТБ	17.1.+ 17.2 +
18	Моніторинг проведення лісосічних робіт на предмет дотримання ЗУ «Про охорону праці»	Постійно протягом року	18.1. Складання актів, приписів 18.2.Ведення журналу інструктажів з ОП і ТБ 18.3. Включення в договори підряду пункту дотримання підрядником ЗУ «Про охорону праці»	Провідний інженер по ОП і ТБ	18.1. + 18.2 + 18.3 +
19	Моніторинг забезпечення працівників підприємства засобами охорони праці	Постійно протягом року	19.1 .Ведення карток обліку засобів з охорони праці	Провідний інженер по ОП і ТБ	19.1. +
20	Моніторинг укладених угод з суб'єктами господарювання	Постійно протягом року	20.1. Перевірка та аудит документального підтвердження укладених та виконаних угод 20.2. реєстрація угод	Юристконсульт, головний економіст	20.1.+ 20.2 +
21	Моніторинг відповідності оплати праці працівників міжгалузевій угоді та іншим чинним нормативно-правовим актам	Постійно протягом року	21.1 .Складання та затвердження Колективного договору, штатного розпису, місячних тарифних ставок 21.2 .Інформування та ознайомлення трудового колективу через керівників ланок з нарахуванням заробітної плати	Головний економіст, голова профспілкової організації	21.1. + 21.2 +

22	Моніторинг сплати податків та обов'язкових платежів до державного та місцевого бюджетів	Щомісячно, протягом року	22.1 .Проведення перерахування податків та обов'язкових платежів до державного та місцевого бюджетів 22.2. Складання планів та звітності, інформування вищестоящих організацій 22.3. Обговорення на нарадах та зборах 22.4.Звітування про сплату перед громадами на сесіях та в ЗМІ	Керівник, головний бухгалтер	22.1.+ 22.2 + 22.3. + 22.4 +
----	---	--------------------------	---	------------------------------	--

Література:

1. Особливо цінні для збереження ліси: визначення та господарювання. (Практичний посібник для України). High Conservation Value Forests Toolkit. A practical Guide for Ukraine. Друга редакція, 20 червня 2008. – 147 с. Доступно: www.hcvf.org.ua/OCZL.pdf
2. Принципи та критерії ЛНР, документ 1.2., переглянуто у лютому 2000 року. Доступний на сайті www.fsc.org
3. Олійник Р.Р., Попков М.Ю., Брежнев В.М., Олійник В.С., Калущий І.Ф., Чернявський М.В., Гвоздик П.О. Нова еколого-економічна стратегія лісокористування для Українських Карпат. // Науковий вісник. Вип. 14.- Львів: УкрДЛТУ. - 2004.- С.47-51.
4. Парпан В.І. Здобутки УкрНДІгірліс. //Проблеми запровадження сталого лісового господарства.- Івано-Франківськ: 2005.- с. 5-12.
5. Парпан В.І., Чернявський М.В., Ільчук В.М. Екологічні основи використання лісів України за їх цільовим призначенням. // Екологія та ноосферологія, №5, т.3, 1996. - с. 24-34.
- 6 Рамкова конвенція про охорону та сталий розвиток Карпат. Ратифіковано Законом України № 1672-ІУ від 07.04.2004 р.
7. Рекомендації зі сталого лісокористування в Карпатах (пріоритетні напрямки розвитку)// затверджені Науково-технічною радою Держкомлісгоспу України 14 грудня 2004 р. (протокол №3).
8. Чернявський Микола. Екологічні засади організації та ведення лісового господарства в Україні. //Праці наукового товариства імені Шевченка. Том II. Розділ V. Екотехнології. Львів, 1998. – с. 561-576.
9. Чернявський М.В., Швіттер Р., Коржов В.Л., Угрин А.І., Ковалишин Р.В., Зварич В.І. Настанови з наближеного до природи лісівництва в Рахівському ДЛГ. Рукопис. - Ужгород, 2004. – 22 с.